

na franciscejski kataster in njegove kasnejše izdaje. S tem delom, ki mu jih ni veliko podobnih po svetu, je postavil temelje slovenski **historični geografiji**. Delo je nadaljeval še kasneje, o čemer pričajo številne kasnejše razprave in zlasti na novo zasnovana in izpopolnjena nemška izdaja »Sistemov poljske razdelitve« iz leta 1959. Zanimivo je, da tega preučevanja pozneje ni nihče nadaljeval, čeprav so zgodovinarji že večkrat izrazili potrebo po njem.

Četrto področje, s katerim se je ukvarjal Ilesič v mlajših letih, zajema nekatere **fizičnogeografske raziskave**, kot so na primer geomorfološke raziskave teras na Gorenjskem, podolžni profili Save in Soče, rečni režimi jugoslovanskih rek in klimatska delitev Jugoslavije.

O uspešnosti Ilesičevega znanstvenega delovanja pričajo številna vrhunska priznanja, ki jih je prejel, med njimi predvsem Kidričeva nagrada in nagrada AVNOJA ter častno članstvo poljske akademije znanosti.

Ob koncu tega skopega poročila o Ilesičevi znanstveni dejavnosti si dovoljujem izreči še naslednjo misel. Ob sestavljanju teh reminiscenc sem se znova vrnil v svoja mlada leta, to je v čas hitrega razvoja slovenske geografije, odpiranja novih zaposlitvenih možnosti za geografe, povezovanja s svetom in rastoče geografske strokovne samozavesti. K temu vzponu je nedvomno bistveno prispeval prav Svetozar Ilesič s svojo znanstveno ustvarjalnostjo in človeško karizmo.

Igor Vrišer

Profesor Svetozar Ilesič kot pedagog

Ljubljana, Zemljepisni muzej Slovenije, 4. 2. 1999

Spoštovana gospa Ilesičeva, dr. Marko in dr. Mirko Ilesič z družinama, spoštovani prisotni!

Zaupali so mi, da ob odkritju spominske plošče in razstave v čast našega pokojnega učitelja in zornika akademika profesorja doktorja Svetozarja Ilesiča na kratko spregovorim o njem kot visokošolskem učitelju in piscu visokošolskih in srednješolskih učbenikov. Pedagoško delo profesorja Svetozarja Ilesiča je na podoben način mnogovrstno in široko, kot je njegovo znanstvenoraziskovalno delo. Bil je odličen predavatelj, skrben mentor številnim diplomantom, mentor dvema magistroma ter osemnajstim doktorantom. Bil je neprekosljiv voditelj terenskega dela, ki je znal združiti prijetno s koristnim. Nič manj kot naporne, pogosto hitre hoje in vsebinsko bogatih razlag na terenu se spominjamo tudi večerov v planinskih kočah ali gostiščih, kjer se je kovalo trdno prijateljstvo in sodelovanje med učiteljem in učenci. Neredko smo 6. junija v običajnem času terenskih vaj, skupaj praznovali njegov rojstni dan.

S svojim značilnim, neponovljivo žlahtnim baritonskim glasom, ki marsikateremu od njegovih sodobnikov in učencev še vedno prijetno zveni v ušesih, mimogrede, med geografiji je bil nesporno najboljši pevec, je napolnil in obvladal sleherni predavateljski prostor. Ilesič je bil najprej asistent pri prof. Meliku in to od leta 1933 do leta 1947, ko je začel predavati na oddelku za geografijo. Svoje visokošolsko pedagoško delo je zaključil leta 1975.

Ilesič pomeni še danes poseben pojem kot avtor številnih priročnikov za študente geografije in splošnih priročnikov. V razmnoženih tipkopisih ali ciklostirano je izdal neverjetno število dvanajstih skript, ki so jim podobna, a tiskana skripta Ilesičevih naslednikov sledila šele precej kasneje. Posebnega pomena za kvaliteto in rast slovenske geografije so bili njegovi regionalnogeografski priročniki, ki še danes, po toliko letih, skoraj nimajo tekmecev, vsaj kar zadeva obseg in razširjenost v javnosti. To so bile znamenite Regionalne geografije obeh Amerik z Avstralijo ter Afrike in Azije.

Ilesiču je bila pri srcu tudi šolska geografija. Kot visokošolski učitelj in strokovnjak za vrsto občegeografskih predmetov in za regionalno geografijo sveta ji je s svojimi srednješolskimi učbeniki nudil najpotrebnejšo oporo. Ni dvoma, da je tudi čas po drugi svetovni vojni terjal od takrat edinih dveh visokošolskih učiteljev geografije, še zlasti pa od mlajšega Ilesiča, da prispeva svoj delež k ublažitvi velikega pomanjkanja učnih pripomočkov. Ilesič je bil praktično edini avtor srednješolskih učbenikov polnih trideset let, potem ko je leta 1947 izdal Gospodarsko geografijo sveta, prirejen ruski učbenik za ekonomsko geografijo. V takratnih razmerah, ko smo bili še odmaknjeni od zahodnoevropskih didaktičnih

tokov, je s svojo avtoriteto in znanjem tudi med šolniki užival brezprizivno zaupanje in spoštovanje. S tem je več kot nazorno pokazal kako nujna in potrebna je tesna vez med vrhunskimi strokovnjaki in uporabniki tega znanja na različnih šolskih ravneh. Njegovi učbeniki so zato pomenili tudi duhovno vez med avtorjem in njegovimi nekdanjimi študenti, učitelji v šolah. A najljubši so mu bili neposredni stiki z njimi.

Šolnike je opozarjal tudi na časopisne članke, da bi pri pouku čim lažje dosegali učinek aktualnosti in problemskosti učne snovi. Pravo vlogo in mesto šolske geografije je znal zagovarjati tudi v javnosti. Iz njegovega radijskega intervjuja, ki smo ga nekoč že citirali, povzemamo, da je Ilesiču bilo veliko do moderne aktualne šolske geografije, ki jo je branil pred zastarelim pojmovanjem o njeni izključno opisovalni in faktografski vlogi. *»Tudi v šoli je mogoče proučevati zakonitosti medsebojnih vzorčnih in funkcijskih zvez med različnimi pojavi in procesi, ki ustvarjajo pokrajine. Samo z vsestransko, kompleksno in razmišljajočo geografsko izobrazbo bo mladina sposobna razumeti prostor in pokrajino, in pomagati pri njenem praktičnem urejanju«.*

Ilesičev jezik v učbenikih je bil enostaven, jasen, sočen in razumljiv. Ker je svoje znanje črpal iz tuje literature in iz lastnih izkušenj, je bilo njegovim poznejšim naslednikom zelo težko dosegati enako kvaliteto in strokovno zanesljivost vsebine. Tako smo še nedavno slišali posamične učiteljske vzklrike: *»Dajte nam Ilesičeve učbenike...«.*

Lik profesorja Ilesiča naj dopolnijo še naslednja pričevanja. Na študentskih strokovnih ekskurzijah je imel navado vzpodbujati udeležence z besedami, da *»se pokrajino učimo z nogami«.* Študenti, ki jim je bilo to namenjeno, so ga začudeno pogledali, zato je nadaljeval: *»Če hodimo, čutimo pokrajino že pod nogami in jo s tem mnogo bolje spoznamo kot iz hitro vozečega avtomobila...«.* Hudomušno nas je tudi opozarjal, da mora biti vsak dober geograf tudi dober poznavalec slovenskih vin. Na koncu skoraj vsake ekskurzije je bil pred odhodom vlaka skoraj obvezen postanek v gostilni. Kako tudi ne, saj je to bil takrat edini način prevoza od cilja ekskurzije proti domu.

Profesor Ilesič je bil velik ljubitelj športa, zlasti nogometa. Pomembnejše nogometne tekme so tu in tam pomenile tudi kakšno predavanje manj. Za profesorja je bilo spraševanje študentov – športnikov bolj naporno in mučno kot njim samim. Študent, državni reprezentant v dviganju uteži, pride na izpit iz matematične geografije. Profesor mu zastavi vprašanje: Gauss-Krügerjeva projekcija. Študent razmišlja in razmišlja in nazadnje izdavi: Merkatorjeva projekcija. Ilesič ponovi vprašanje: Gauss-Krügerjeva projekcija! Študent odgovori: Merkatorjeva projekcija. Ilesič še enkrat ponovi, a bolj odločno: Gauss-Krügerjeva projekcija! Študent pa spet: Merkatorjeva projekcija. Ilesič se nato vda in reče: pa naj bo Merkatorjeva projekcija!

Ilesiča ni bilo treba slepo posnemati, vsakomur je omogočil razvijanje lastnih zamisli, idej in interesov. A bil je v svojih pogledih vztrajen in dosleden, ni pa jih nikomur vsiljeval ali zahteval pokorščine. Bil je preprosto učitelj, vzgojitelj, mentor in vzornik v pravem in najzlahtnejšem pomenu te besede. Imeti takega vzornika pomeni imeti neminljiv navdih.

Literatura:

Kunaver, J. 1996: Didaktični opus profesorja Svetozarja Ilesiča in njegov pomen za razvoj slovenske šolske geografije. Geografija v šoli 5/2. Ljubljana.

Jurij Kunaver

Prispevek Petra Habiča k poznavanju hidrologije krasa

Ljubljana, Zemljepisni muzej Slovenije, 18. 2. 1999

Peter Habič je objavil prek 120 znanstvenih in strokovnih prispevkov. Med njimi jih je prek 50 s pretežno ali vsaj deloma hidrografske ali hidrološke vsebine, tako da jih lahko štejem kot prispevke, ki obravnavajo (tudi) hidrologijo krasa.

Naj skušam na kratko označiti, kaj je Petra Habiča privedlo do tega, da se je začel ukvarjati s hidrologijo krasa. Prvo je to, da je bil doma z Vrhnike. Povezavo Vrhnčanov z Ljubljano večkrat v šali